

NORDEN NU

2 - april - 2017

**Norges trestjernede
danske kok: Norden
er hjem!**

**Norden sælges til verden
på helt ny måde**

**Karen Ellemann: Stadig
meget at reformere**

**Gør tykt grin med nordisk
tungsind**

Styrket Norden i en kaotisk verden

Af Mogens Jensen

Brexit, Trump, Rusland, Krim, Ukraine og valg i Holland, Frankrig og Tyskland. Verden er i forandring – og desværre ikke til det bedre. Usikkerheden om verdens og Europas fremtid har ikke været større de seneste 28 år.

Med den baggrund er der endnu mere grund til at bringe det nordiske samarbejde på banen. Nok påvirkes vi også af de internationale forandringer. Men det rækker ikke ved, at det solide fundament, som det nordiske samarbejde bygger på, er den unikke folkelige forankring. Folket vil Norden! Og i hele den suppedas, som vi ser rundt omkring, ligger jo også en indbygget kløft mellem politikere og befolkning. Derfor er det vigtigt at finde opgaver, hvor politikere og folk spiller sammen. Intet internationalt samarbejde har højere grad af folkelig legitimitet end det nordiske. Det skal udnyttes.

Norden har på mange områder den samme tilgang til samfundets opbygning. Forskellighederne er mere udtryk for drilleri end noget konkret. Udefra er der ingen, der kan kende forskel på os. Så vi er fælles om de vigtigste værdier som folkestyre, velfærd, skole og uddannelse, arbejdsmarked mm.

Men endnu vigtigere i disse år er, at vi også har samme tilgang til verden omkring os. Faktisk har den uro, vi har været igennem, skabt større samarbejde og ensartethed. Og det er politikerne og regeringerne i Norden ved at forstå. Vi udvider i al ubemærkethed samarbejdet på områder, der tidligere var utænkelige.

Flygtningestrømmene fik en uheldig start, men da man først kom over de indledende fægtier, kom der pludselig gang i samarbejdet.

Vi står med fælles udfordringer, derfor må vi løse dem fælles. Der er jo ikke nogen andre, der gør det for os. Med Ruslands aggressive fremfærd i nærområderne står vi nu sammen om at styrke forsvaret i vores område og i forhold til vore nærområder – ikke mindst de baltiske lande. Også her må vi tage ansvar og ikke overlade det til andre. Ingen nævnt, ingen glemt.

Arktis bliver også et område, hvor det nordiske samarbejde skal agere mere sammen. Vi har fælles interesser, og vi er hver for sig små.

Derfor er det Nordens tid nu. Jo mere forenede vi er, des større styrke giver det til at stå imod. Det er der brug for: for Danmarks skyld, for Nordens skyld – ja, og for verdens skyld.

Mogens Jensen, Foreningen NORDENs landsformand

NORDEN NU

Udgiver:

Foreningen Norden
Vandkunsten 12
1467 København K

Protektor:

Hendes Majestæt
Dronning Margrethe II

Landsformand Mogens Jensen, MF
Generalsekretær Peter Jon Larsen

Telefon: 35 42 63 25
landskontoret@foreningen-Norden.dk
www.foreningen-norden.dk

Redaktion

Esben Ørberg
ansvarshavende redaktør
Søndergade 21, 3700 Rønne
Telefon: 27 25 80 40
redaktion@foreningen-Norden.dk

Kenn Clarke

grafisk tilrettelægger
<http://kennclarke.wix.com/clarke>

Annoncesalg

Mads Tjærby
72 22 70 80 / 27 50 70 80
mads@vendemus.dk
www.vendemus.dk

ISSN: 0901-4950.

Tryk: Rosendahls

NORDEN NU udkommer i januar,
april, juni og oktober.

Næste nummer udkommer 8. juni
2017.

Forsidefoto: Relaterer til artiklen side
12-14. Retten med makrel og elm
er en af de 20 retter, som indgår i
Maaemo-menuen. Foto: Tuukka Koski

Underholdning kan også have dybde

Alt for mange nordiske børnebøger er i virkeligheden for voksne og tager børn som gidsler, siger illustratør Rasmus Bregnhøj, som oplevede, at hans kritik udløste en lavine af reaktioner. Det hele startede med en tegning på Facebook.

Rasmus Bregnhøj ville bare gøre lidt grin med tendensen i Nordisk Råds børne- og ungdomslitteraturpris. Men Nordisk Råd tog ham alvorligt og udgav i et forlagssamarbejde en bog med Bregnhøjs satiriske tegninger.

Den historie vil vi gerne høre fra mandens egen mund.

Det hele begyndte med, at Rasmus

Bregnhøj studerede listen med nominerede til Nordisk Råds børnelitteraturpris:

- Alle bøgerne var SÅ tunge, SÅ alvorlige, uden håb og fyldt med krig og fraværende forældre. Den rene elendighed. Jeg fik lyst til at skrive en satire over konventionen om, at hvis der skal være dybde i børnelitteraturen, så skal den være mørk og dyster, siger Bregnhøj.

Underholdning med dybde?

Da hans fag er at tegne, blev resultatet en satirisk tegne-serie-stribe, som han lagde op på Facebook hver dag i et par uger. Titlen var 'Rasmus skriver en nordisk børnebog'. Den første stribe ses her:

Striben, som startede det hele, hvor Bregnhøj beslutter sig for at skrive en nordisk børnebog.

Rasmus skriver en Nordisk børnebog # 1

Bregnhøi uddyber baggrunden for satiren, som hurtigt vakte stor opmærksomhed. Men det vender vi tilbage til:

- Det irriterer mig, at man åbenbart ikke tillægger det underholdende nogen dybde. Jeg mener, at kunne se en tendens i nordisk litteratur – ikke kun for børn – til at det skal handle om livets nedture. For at sætte det på spidsen, så har jødeforfølgelser eller skilsmisse under en krig nok større vinderchance end dagligdag og ganske almindelige problemer.

- Jeg mener, at det er et lidt for nemt trick at fremstille noget tungt. Det er nærmest blevet en genre i Norden. Og jo, selvfølgelig er der karriereforældre, som kun ser sig selv, som bliver skilt og overser deres børn. Men de er ikke kendetegnende, og de fleste børn gider ikke læse den slags bøger. Hvorfor skal de læse dem? Det er jo forældre og lærere, som har fundet på, at de skal. Det er jo børnebøger for voksne. Det er voksne, som bruger deres egen udviklingshistorie og eget erfaringsgrundlag til at trække ned over børnene. Men lad nu børnene være i fred, og lad være med at tro, at femårige ustandselig har brug for at redefinere deres virkelighedsopfattelse.

Satire ramte plet!

Bregnhøis ironiserende striber på Facebook ramte noget. Og især da dagbladet Information bragte alle striberne, blev han ringet op fra nær og fjern, og forlaget Høst & Søn ville udgive striberne:

- Men det brød jeg mig ikke om. De kunne ikke stå alene. Men da forlaget foreslog at få bogformidlere i

de nordiske lande til at skrive om den nordiske børnebog – og krydre bogen med min satire, ja så gav det mening. Og derved blev det. Nordisk Råd gik ind og støttede udgivelsen af Den Nordiske Børnebog. Det var jo egentlig et fint træk.

I dag sidder Bregnhøi og morer sig over, hvordan et lille pip på et socialt medie kan sætte gang i noget meget større. Han har været til børnebogskonference i Stavanger, i programmet 'Skønlitteratur på P1', i store artikler i Information og opnået masser af begejstrede anmeldelser i fagmedier:

- Jeg fik selv lyst til at bevise, at jeg kunne lave noget bredt for mange, som også havde handling. Det blev til 'Opfindelser, strikkede huer og en dum kat', som fik megen anerkendelse, herunder Høstprisen. Det gjorde mig glad! Akkurat som jeg

nyder at se den norske tv-serie 'Skam', som handler om helt almindelige problemer og ikke behøver noget stort drama for at fortælle en god historie.

- Min satire var et opgør mod den gode smag, mod at alt skal have et formål. Jeg vil have, at børn skal have lov til at være børn. For eksempel er piger først stærke, når de adopterer træk fra drengene. Måske er det på tide, at vi laver en omvendt Pippi Langstrømpe, og lærer at elske både det feminine og maskuline og ikke se ned på forskellen.

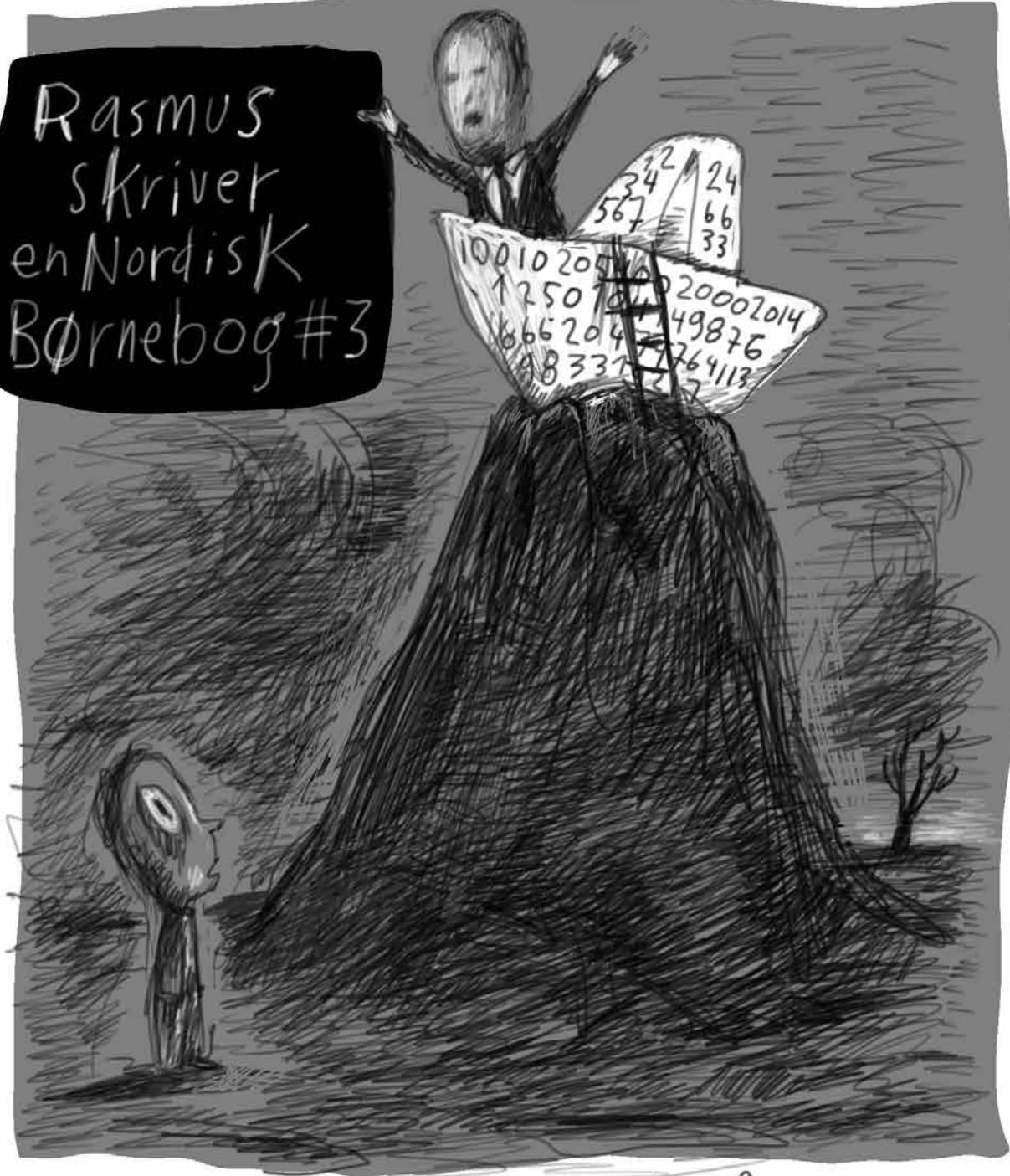
- Jeg synes, at det er dejligt, at man kan gøre grin med alt muligt her i Norden. Det har vi brug for! I en af mine striber i Den Nordiske Børnebog optræder en fraværende far, som kun kan tale i tal. Han bygger ikke nogen rigtig ark, men et regneark! Jeg putter dermed noget mening – og vel også dybde – ind i det underholdende. Og det er det, der giver mening for mig! eø

Rasmus Bregnhøi: Født 1965, uddannet fra Danmarks Designskole og Akademiet i Reykjavik. Tegner, illustratør og billedkunstner med 20 egne børnebilledbøger og næsten 200 illustrerede bøger bag sig. Modtager af Kulturministeriets Illustratørpris i 2007, Blixenprisen, for årets børne- og ungdomsforfatter, kaldet Høstprisen, i 2016 samt treårigt arbejdslegat fra Statens Kunstråd i 2013.

Den fraværende far, som kun kan tale i tal. Han bygger ikke nogen rigtig ark, men et regneark!

Rasmus
skriver
en Nordisk
Børnebog #3

Drengen Uden-håb havde en far, der
kun talte i tal. Han havde bygget
et regneark på toppen af et eroderet
Fjeld. Den ville drengen Uden-håb
IKKE sejle med.

Hun satte skub i reformarbejdet

Kort efter at Karen Ellemann var blevet formand for Foreningen NORDEN i 2013 chokerede hun alt og alle med en sønderlemmende kritik af Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Nødvendigt, siger hun i dag, og bebuder at reformerne slet ikke er slut endnu.

Det var for en gangs skyld en minister med bredt kendskab til Norden, som den 28. november sidste år indtog posten som minister for nordisk samarbejde. Karen Ellemann har tidligere haft samme post i næsten to år, da hun også var miljøminister. Hun har desuden været delegeret i Nordisk Råd – og fra maj 2013 til juni 2015 formand for Foreningen NORDEN.

I dag sidder hun med en formidabel udsigt øverst oppe i Udenrigsministeriet på Christianshavn og reflekterer over følgerne af den voldsomme kritik, som hun rettede mod det nordiske samarbejdssystem i en kronik i Berlingske, da hun var formand for Foreningen NORDEN – og kort efter at hun havde forladt posten som nordisk samarbejdsminister:

- Jo, jeg var forberedt på, at reaktionerne ville blive kraftige. Jeg var bevidst om risikoen ved at svinge reformkosten! Alligevel overraskede det mig, at så mange blot hæftede sig ved overskriften om at nedlægge Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd – uden at lægge vægt på indholdet af kronikken, som jo efterlyste gennemgribende reformer og ikke nedlæggelse.

Mere tænketank, mindre mødemaskine

Kort efter kritikken kom der faktisk gang i reformprocessen. Den nye generalsekretær for Ministerrådet, Dagfinn Høybråten, deklarerede 'mere tænketank, mindre mødema-

skine', og Karen Ellemann er stadig ude med riven, når hun oplever tomgang i det nordiske politiske og administrative arbejde:

- Tingene cykler ikke længere rundt i konsensusmaskinen i en uendelighed, og ministrene kan

at især Nordisk Råd har brug for reformer, og hun siger direkte til ledelsen:

- Kære præsidium, husk nu at tage ansvar for, at møderne har relevans og effekt. I kan lære af EU-samarbejdet med dets cyklende formand-

Karen Ellemann (tv) deler materiale ud på Folkemødet i 2013, da hun var formand for Foreningen NORDEN, her i selskab med Susanne Prip Madsen, formand for foreningens Københavns-afdeling. Foto: Thomas Glahn, norden.org

nu mødes, uden at alt forinden er blendet til ukendelighed i embedsmandskomitéerne. Indtil for nylig havde samarbejdsministrene jo nærmest ikke noget politisk at tage stilling til, når de mødtes. Men nu er det alment accepteret, at der godt må forekomme uenighed på det politiske niveau. Det manglede også bare, lyder det fra ministeren, som dog fortsat mener,

skaber, som sikrer et samarbejde mellem afgivende, nuværende og kommende land. Det praktiserede Finland og Norge på bedste vis i ministerrådsregi for nylig, og det ser jeg gerne mere af i Nordisk Råd også.

Nye politiske værktøjer

Karen Ellemann er også optaget af Nordisk Råds værktøjer:

- Jeg synes, at lidt for meget samarbejde præges af de enkelte landes særinteresser, og jeg tror, at vi skal overveje, om rekommandationer er det rigtige værktøj til at fremme en smidig sagsgang fra ide til implementering.

Når det kommer til EU-lovgivningen, glæder Karen Ellemann sig over, at en gammel barriere nu er ved at blive nedbrudt. Det handler om implementering af retsakter:

- Tidligere har vi ikke været gode til at koordinere implementering af EU-retsakter i Norden. Men nu hjælper det. Der er sund fornuft i at implementere samtidig, og for et år siden lykkedes det under det finske formandskab at finde fælles fodslag om henholdsvis en forordning om databeskyttelse og et søfolk-direktiv. Det var lidt af et gennembrud, og da samarbejdsministrene mødtes i februar i år, besluttede vi at give det norske formandskab i opdrag at undersøge, hvilke andre retsakter og EU-lovgivning som kan koordineres mellem de nordiske lande. Et tættere samarbejde vil eksempelvis kunne forhindre, at vi uforvarende opretter nye grænsehindringer. Vi skal gøre meget for at forebygge yderligere hindringer for at krydse vore grænser i Norden, siger ministeren.

Værdifællesskab skal vedligeholdes

Det er dog ikke kun nordiske reformer og forandringer, ministeren er optaget af. Meget handler om at bygge videre på mange års landvinninger:

Karen Ellemann ved Nordisk Råds session i Reykjavik i 2010, da hun var miljøminister og minister for nordisk samarbejde. Foto: Johannes Jansson, norden.org

- Det nordiske værdifællesskab kommer ikke af sig selv. Det skal vedligeholdes ude i den brede befolkning. Et af de bedste værktøjer hertil er at lære hinanden at kende, og i øjeblikket er den norske tv-serie 'Skam' helt formidabel til at nedbryde sproglige barrierer, som vi andre har brugt mange mødetimer på i politisk regi. Mine teenagebørn klagede over, at de ikke kunne forstå sproget, men da jeg satte norske tekster på, gik det fint! Det er utroligt, hvor langt man kan nå, hvis man rammer direkte ned i hverdagen og kan skabe fuldstændig identifikation med målgruppen.

Karen Ellemann nævner også venskabsby-traditionen og udveksling af unge som initiativer af stor betydning for vedligeholdelsen af det nordiske værdifællesskab:

- Som region må vi ikke forsømme udvekslingen af mennesker. Den rodfæster os i vores nordiske historie. Derfor er det en vigtig del af vores dannelse, at vi lærer regionens nabonationer og befolkninger at kende. Derfor støtter jeg også stærkt

op om Foreningen NORDENs nye skoleprogram, som snart er klar til at blive foldet ud. Det skal fremmes!

Fælles branding vil også gavne den enkelte

Ellemann ser også store muligheder for Norden i forhold til resten af verden:

- Norden kommer ind på den internationale scene med fuld skrue i disse år, især når det gælder mad og film. Derfor er det også så vigtigt, at vi understøtter nordisk branding, som vil komme hvert enkelt land til gavn, netop fordi det fælles værdigrundlag er så ensartet og derfor stærkt. Se bare til Island, som er fantastisk dygtige til at brande sig selv i en nordisk kontekst.

- Turisme i Norden handler om en balance mellem benyttelse og beskyttelse og hvis vi kan finde den, har vi et enormt marked foran os, som turistorganisationerne skal vide at udnytte. Vi skal have Norden på ønskelisten hos familier over hele verden, siger Karen Ellemann. *ee*

Nordiske aftryk skal *brande* Norden

De allerbedste danske reklame- og it-folk samt arkitekter og designere har dannet et konsortium, som har vundet Nordisk Ministerråds EU-udbud om at *brande* Norden. Den internationale kampagne får ingen glade cyklister i grønne parker i smukke byer som blikfang. Alt vendes på hovedet.

Tingene vendes på hovedet, når 'Branding of The Nordics' rulles ud fra eftersommeren. Satsningen, som skal gøre Norden endnu mere kendt, spiller overhovedet ikke på konkrete destinationer. Det handler om at kommunikere Nordens særlige værdier og nordiske bevidsthed, hvorved der skabes endnu mere positive associationer til - og følelser for - Norden. Dermed skabes på sigt præferencer for Norden, hvilket vil have en effekt på Nordens evne til at tiltrække talenter, investeringer og turister, eksport af Nordiske løsninger og produkter, ligesom det vil bidrage til at styrke den Nordiske røst på den internationale politiske scene.

Det siger Tobias Grut, som er Brand Manager i Nordisk Ministerråd og ham, der sammen med sine kollegaer i Nordisk Ministerråd står bag flere års forarbejde, før vinderen af EU-udbuddet til knap 5 mio. kr. kunne udpeges i november sidste år:

Norden i verden

- I den klassiske turist-branding vises billeder af lande, regioner og byer. Dét har konsortiet valgt at forbyde sig selv at gøre. I stedet for at vise fysiske steder fra Norden til resten af verden vil brandingkampagnen finde spor af Norden ude i verden og vise dem både til folk i Norden og til alle i verden. Med andre ord: Vi vil ikke vise Norden til

verden – vi vil vise Norden i verden i form af de spor, Norden har sat, det er vores nordiske sociale kapital. Den kan bestå af spor, aftryk, kendetegn, som nordiske mennesker eller virksomheder har sat sig, siger Grut og understreger, at man dermed lægger et værdimæssigt grundlag ud, som kan understøtte turismearbejdet i Norden, som er organiseret i nationale Visit-organisationer:

- Det har længe været svært for Visit-organisationerne at tage de nordiske briller på, fordi de skal levere landeresultater i form af flest mulige turister til netop deres land. Men nu er vi ved at udvikle værktøjer og materialer, som Visit-organisationerne kan anvende og dermed levere et mere facetteret billede af Norden ude i verden, lyder det fra Tobias Grut, som med tilfredshed noterer, at turistorganisationernes interesse for fælles indsatser vokser.

Nordisk merværdi

Frederik Preisler, som er kreativ direktør hos Mensch, som er med i det vindende konsortium, siger det sådan til Mandag Morgen:

- Hidtil har de nordiske lande haft svært ved for alvor at kapitalisere af den megen medvind, som alt nordisk i disse år oplever ude i verden. De enkelte nordiske lande laver via deres turistorganisationer, ambassader og repræsentationer mange

fine ting, men de ved ikke rigtig, hvad de skal bruge det nordiske til. Sandheden er jo, at der er en nordisk merværdi, som man kan få meget mere ud af, lød det.

Helt konkret handler det om, at konsortiet udvælger og arrangerer nordisk betonedede fortællinger fra hele verden i et avanceret publiceringsværktøj, der sikrer deling og spredning af 'sporene' både digitalt og i forbindelse med events rundt omkring i verden, hvor folk har lyst til at fortælle om Norden.

Indsamlingen af de nordiske fortællinger henvender sig både til den brede offentlighed og til de mennesker, som til daglig arbejder med at repræsentere de nordiske lande og selvstyrende områder rundt om i verden. Turistorganisationerne får allerede i løbet af sommeren adgang til en digital og fysisk værktøjskasse til brug for det daglige brandingarbejde. Der vil både blive fremstillet av-produktioner og mere traditionelle bannere og roll-ups til brug ved messer.

Masser af initiativer på vej

Det store fremstød Nordic Cool i Washington i 2013 var et gennembrud for Norden som samlet fortælling. I hele 2017 går det løs i Londons Southbank Centre – primært med kunst og kultur. Men sideløbende er Nordisk Ministerråd

Gruppen af vindere af kampagnen 'Branding of The Nordics'. På billedet ses bl.a. Frederik Preisler fra bureauet Mensch (nr. fem fra højre), Tobias Grut fra Nordisk Ministerråd (nr. fire fra højre) samt Bjarke Ingels fra arkitektgruppen BIG (nr. fire fra venstre).

gået sammen med Visit-organisationerne i Storbritannien om at lave en event, hvor fokus ligger på maden, hvor man bruger ny nordisk mad som løftestang til at kommunikere Norden som interessant rejsemål. Senere på året bruges mad også som løftestang i New York og under Be Nordic i Milano.

Et af de tre danske fokusområder under formandskabet i Nordisk Råd i 2016 var netop turismesamarbejde

i Norden. Blandt de synlige resultater var en rapport og en konference i september, hvor alle de vigtige aktører var samlet: Visit-organisationerne, politikere og turismeforskere. Rapporten afslørede, at turistorganisationerne ser mange barrierer for fællesnordisk samarbejde, ud over at det nordiske brand vil overskygge de nationale interesser.

I den forbindelse sagde daværende formand for Nordisk Råd, Henrik

Dam Kristensen, til NORDEN NU, at han ser et enormt vækstpotentiale i nordisk turisme – ikke mindst oplevelsesturisme. Men han advarede også de enkelte lande:

- Hvis potentialet skal foldes ud, må de enkelte lande acceptere, at det nordiske *brand* er så stærkt, at det i mange tilfælde overskygger de enkelte landes behov for selvstændig turismemarkering. eø

Værktøjskasse med nordiske spor

Steder i verden, hvor Norden har sat sig spor, skal findes, formuleres og indlejres i et epokegørende digitalt miljø. En værktøjskasse, et *community*, bygget af kreative designere og it-folk, som skal bruges til at vise Norden i verden.

Den danske ambassade i Brasilien har næste år et arrangement med erhvervsfolk om nordisk mad. Som det første går ambassadens medarbejdere ind i det nye digitale system 'Traces of Norden' og søger på 'mad'. Systemet tilbyder plakater, av-præsentationer, gode fortællinger og viden, som kan hentes og produceres direkte fra systemet og skabe grundlaget for det kommende arrangement. Ambassaden sparer tid og kan selv sammensætte en professionel ramme om arrangementet.

Eksemplet er tænkt, men fra efteråret realistisk, når den store nordiske satsning er klar til at sætte sine spor. Et andet eksempel:

Hvis du går rundt i New York, kan du fra din mobiltelefon hente nordiske spor i storbyen – eller du kan selv finde dem og lægge dem ind i det nye system, hvorfra de kan bruges på sociale medier som Twitter og Facebook.

Mange af de nordiske spor er allerede fundet og formuleret af det konsortium, som står for satsningen. Sporene kan man finde, når 'Traces of Norden' bliver offentligt tilgængeligt til efteråret.

Et af dem er historien om en somalisk kvinde og hendes mange år i Norden, før hun vendte hjem og nu er seriøs præsidentkandidat. Eller fortællingen om Volvo-ingeniøren, som opfandt sikkerhedsselen og i

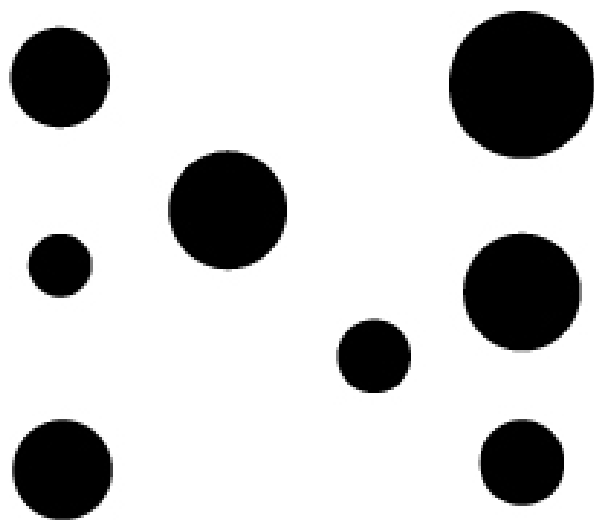
stedet for at tage eget patent besluttede, at hele verden skulle nyde godt af opfindelsen. Eller beretningen om havnen i Sydney og dens mange nordiske aftryk.

I første omgang har satsningen Traces of Norden et stort indsamlingsarbejde i gang, ikke mindst på de nordiske ambassader, som her i marts-april bliver opfordret til at finde spor, som Norden har sat sig i 'deres' lande. Måske er landets skoler og undervisningstradition præget af nordiske tankegange gennem udviklingsprojekter?

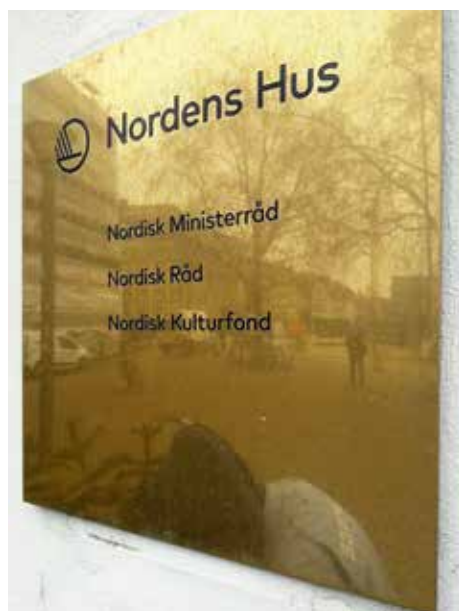
Indsamlingen foregår sideløbende ved at otte personer sendes ud i verden for at indsamle og formidle nordiske spor.

Alt sammen ender i værktøjskassen, som er et univers af Norden, skabt af fagfolk og almindelige mennesker, og som hele tiden udvikler sig med nye nordiske finger- og fodaftryk. Bag Nordisk Ministerråds initiativ ligger en klassisk nordisk tankegang om at ville dele viden og erfaringer – i stedet for at lukke sig inde, som store dele af verden har tendens til i disse år.

Her er mærket, som vil sætte aftryk verden rundt i de kommende år: Otte nordiske enheder, fem nationer og tre selvstyreområder, som tilsammen danner en helhed formet som et stort N.

THE NORDICS

Nordisk Ministerråd råder over en pulje på godt ti mio. kr. årligt til brandingaktiviteter. I 2017 anvendes halvdelen til Traces of Norden, de nordiske spor.

På den måde håber folkene bag, at også de nordiske turistorganisationer vil tage for sig af værktøjskassens indhold og bruge det som en ramme, når de tilrettelægger kampagner for deres byer, regioner og nationer. Dermed bliver den mere klassiske markedsføring tilsat en nordisk betoning, et nordisk *mind-set*, som vil gøre Norden endnu mere tiltrækkende for turister, forretningsfolk, kunstnere og andre, som måske slet ikke havde tænkt på Norden i første omgang.

Det er i sagens natur lidt fattigt – som her – at skulle fremstille et digitalt miljø på tryk. I NORDEN NU til oktober vender vi tilbage og viser, hvilke spor der er fundet og fremstillet.

eø

RUNDREJSER MED DANSKTALENDE GUIDE

ISLAND

Den Klassiske Rundrejse pris fra **15.995,-**
8 dage / 7 nætter. Hver onsdag i perioden 17. maj - 6. sep.

Islandsugen pris fra **10.690,-**
8 dage / 7 nætter. Hver uge i perioden jun. - aug.

FÆRØERNE • all inclusive •

Færøerne Første Gang pris fra **9.995,-**
6 dage / 5 nætter. Afrejse 19. maj

Færøerne Rundt pris fra **12.995,-**
8 dage / 7 nætter. Afrejse 24. maj, 19. jul. & 23. aug.

BESTIL I DAG

Tal med én af
vores Færøerne- eller
Islandseksperter om din
ønskerejse!

Ring i dag på
33 22 66 99

HEKLA
travel

B&P TRAVEL
BUSINESS AND PLEASURE TRAVEL AGENCY

Medlem af rejsegarantifonden nr. 2195

www.bptravel.dk • sales@bptravel.dk • tlf. 3322 6699

Norden er hjem!

Han er den hidtil yngste kok i verden, der kan pryde sig med tre Michelin-stjerner. Danske Esben Holmboe Bang er ikke bare superkok, men også så super-nordisk, at han ikke mener, det kan gå stærkt nok med at forene Norden under én fane. Men frem for alt koncentrerer han Norden i maden.

Man forstår godt, at restaurant Maameo i Oslo anbefaler, at man bruger en hel aften på en middag. Den består nemlig af 20 retter med næsten lige så mange forskellige vine. Et måltid, som har bragt kokken ind på listen over de 15 mest indflydelsesrige kokke i verden.

Kokken – og ejeren – er den 34-årige dansker Esben Holmboe Bang, og selvom hans ambitioner var skyhøje, da han for snart syv år siden åbnede restauranten, blev han mildt sagt overrasket over at få to Michelin-stjerner blot 14 måneder efter åbningen. Siden har Esben Holmboe Bang og Maaemo fået tildelt det højst opnåelige, nemlig tre stjerner, som kun én anden nordisk restaurant kan bryste sig af, nemlig københavnske Geranium.

Regn af priser

Der er nærmest ingen ende på de internationale lovpriser, som regner ned over Maaemo. I magasinet Elite

Traveler er Maaemo den 29. bedste i verden, og er man to, som ønsker at spise på restauranten, må man regne med mindst to måneders ventetid for et måltid til 3600 danske kr., inkl. vinmenu.

Hvad betyder Norden for danskeren i Norge?

Svaret kommer prompte:

- Norden er hjem! Jeg føler mig mere nordisk end dansk eller norsk. Jeg kan ikke leve noget andet sted end i Norden. Vi er jo samme folk, vi er så ens og forskellene tilsvarende små. Derfor burde hele den nordiske region samle sig mere i en tid, hvor verden splittes. Hvis vi står sammen, kan vi også bedre udvise storsind og medfølelse over for andre. Som fem forskellige små nationer bliver vi ofte lidt mavesure. Vi bliver små både i størrelse og sind. Derfor er jeg

Maaemo-smør fra Rørøs. Foto: Tuukka Koski

Kammusling med grønt fra blomkål og saltet smør. Foto: Tuukka Koski

Østers med muslinger og dild. Foto: Tuukka Koski.

tilhænger af et samlet Norden, siger Esben Holmboe Bang, hvis gastronomiske hemmelighed også skal findes i Norden, især den nordiske natur og historie:

- Vores mad her i Norge er et produkt af landets historie, af Norge som nation. Vi har ikke haft det for let i Norge. Vores rigdomme blev sendt til København og Stockholm. Vi var de fattige, måske har vi derfor fået en snert af smerte, en melankoli, som også afspejles i madkulturen, som er noget af det mest transparente i samfundet. Et fattigt samfund afspejles i madkulturen.

Hvordan kan vi se det i dag?

- Danmark er tydeligt en del af det mere velstillede kontinent med fede sovse, flæsketeg, and og brune kartofler. I Norge har vi måttet tage til takke med saltet kød. Groft sagt. Den norske mad er et produkt af den norske natur, og det er også disse omgivelser, jeg forsøger at destillere ned på en tallerken. Det melankolske skinner igennem i vores mad.

Flydende vaffel. Foto: Tuukka Koski.

Er nordmænd sortseere?

- Nej. Melankoli er ikke det samme som tristhed. Vi har en smuk mørkhed og en smuk melankoli. Vi omfavner mørket, vi synes, det er i orden at være lidt ensom i skoven. Men nej, vi er ikke sortseere. Vi er præget af skove, bjerge og havet, som med storhed og uendelighed lægger op til refleksion og fordybelse, men også til en let ny-nations-følelse.

- Jeg brænder virkelig for den dramatiske norske natur, som afspejles i maden. Ikke bare naturen, men hele samfundet og dets historie præger mit fag. Derfor er det så spændende at arbejde med mad. I hvilke andre fag kan man sætte direkte aftryk fra fortiden? Alt hvad jeg serverer, har norsk og nordisk betoning, aftryk fra mine omgivelser – og det gælder ikke blot råvarerne, men i lige så høj grad det norske samfund; Naturen, kulturen, historien. Jeg vil have, at mine omgivelser, de fysiske såvel som de mentale, skal gennemsyre den menu, vi serverer for vores gæster, lyder det fra nordiske Esben Holmboe Bang.

eø

Forsøg med borgerløn i Finland

Frem til udgangen af 2018 vil 2000 arbejdsløse finske borgere mellem 18 og 58 år få udbetalt 4.000 kr. om måneden af den finske stat.

Der er tale om et eksperiment, der skal give viden om, hvilken effekt basisindkomst eller borgerløn, som det også kaldes, har på borgere.

Forsøget består af to grupper arbejdsløse finner. Den ene gruppe vil modtage en borgerløn på 4.000 kr. om måneden af den finske stat – uanset om de tager et deltidsarbejde eller bliver liggende hjemme på sofaen.

Den anden gruppe fungerer som kontrolgruppe, der forsætter i det gamle dagpenge/kontanthjælpssystem, og som stadig vil være underlagt krav om aktivering og miste hele eller dele af deres offentlige støtte, hvis de kommer i arbejde.

Fortalere for borgerløn pointerer, at ydelsen vil spare penge til aktiveringsindsatser og administration. Derudover vil arbejdsløse få større incitament til at tage et arbejde, da borgerlønnen bliver udbetalt, uanset om man er i beskæftigelse eller ej.

Årelang politisk debat i Finland

Det er efter en årelang politisk debat i Finland, at de finske politikere nu tager skridtet og lancerer et socialt eksperiment.

Flere andre lande har lokale eksperimenter med borgerløn, men for de finske politikere var det afgørende, at det blev gennemført på national basis. På den måde kan de sikre sig, at lokale forandringer – en virksomhed, der åbner, eller en, der lukker – ikke "forurener" det endelige resultat.

Finlands social- og sundhedsminister Pirkko Mattila har sagt om forsøget, at "vi har et kompliceret og bureaukratisk system, der betyder, at det nogle gange ikke kan betale sig økonomisk for arbejdsløse at tage freelancearbejde eller deltidsjobs. Og da denne regering har som sit mål at prøve tingene af, så mener vi, at tiden er moden til at se, om vi kan få nogen ud af arbejdsløshed på denne måde".

Eksperimentet koster i princippet dermed kun penge, hvis det bliver en succes, altså hvis flere kommer i ar-

bejde. Så får de lov til at beholde ydelser, de ellers ville have mistet.

Kritik af forslaget

Kritikerne mener dog, at borgerløn vil kunne føre til en voldsom stigning i de offentlige udgifter, når man ikke stiller modkrav.

Mange har svært ved at acceptere, at det offentlige udbetaler penge uden nogen som helst form for betingelser. Andre frygter, at det vil få skatterne til at stige hos den arbejdende del af befolkningen.

Den finske fagbevægelse mener, at regeringen skal stoppe eksperimenterne og i stedet bruge energien på at modernisere det sociale system.

Også forsøg med borgerløn i Canada

Også i den canadiske provins Prince Edward Island skal man til at eksperimentere med borgerløn. Alle borgere vil modtage en månedlig ydelse med henblik på at forsøge at mindske fattigdom. Derudover nævnes økonomisk vækst, færre administrative omkostninger og iværksætteri som potentielle fordele ved eksperimentet. Den canadiske regering vil bruge pilotprojektet til at vurdere fordele og ulemper ved ordningen.

Største danske erhvervsfremstød i Sverige

Vi besøger Danmarks ambassadør i Sverige, Ove Ullerup, som ser store perspektiver for udvidelsen af det svensk-danske samarbejde. Han er netop nu optaget af at realisere sit svenske svendestykke, et erhvervsfremstød, som har både kronprinsparret og udenrigsministeren i front. Sproget er imidlertid en udfordring – ikke mindst for den yngre generation.

Allerede i begyndelsen af 2015 begyndte tidligere hofmarskal Ove Ullerup at udvikle idéen. Han havde netop besluttet at lægge billet ind på ambassadørposten i Sverige. Ideen var at give danske virksomheder et brag af et fremstød i Sverige, og straks da han efter sommerferien indtog Danmarks Hus i Stockholm, gik han i gang med at planlægge det største danske erhvervsfremstød i Sverige nogensinde i form af en kampagne, der kulminerer den 29. og 30. maj med deltagelse af 65 virksomheder, som er klar til at investere i et tættere samarbejde med Sverige.

- Vores udgangspunkt er at demonstrere, hvad vi i Danmark har at tilbyde Sverige. En analyse viste os, at der især er tre områder (se box, red.), hvor vi har noget at byde på, som svenskerne efterspørger, siger Ullerup.

- Med kronprinsparret og udenrigsministeren i spidsen skaber vi ideelle rammer for at både private og offentlige virksomheder kan præsentere deres bedste produkter og løsninger med det formål at sælge Danmark, lyder det fra Ullerup, som understreger, at selvom de nordiske lande er i top ti på meget af det, der måles på globalt, er et tættere samarbejde vigtigere

end nogensinde. Han er klar i sin analyse:

- På det erhvervsmæssige område er der plads til forbedring - for at sige det mildt. Lad os tage det kinesiske marked som eksempel. Her forlanger store byer med både 10 og 15 mio. indbyggere total-løsninger for byplanlægning mv, og det forudsætter, at større klynger af virksomheder danner slagkraftige konsortier og her kan vi med fordel arbejde på tværs af de nordiske grænser. Det er krævende, men hvis vi skal beholde førerpladserne på eksempelvis grøn udvikling, kan vi ikke alle opfinde den dybe tallerken. Samarbejdet bør være tættere.

Ambassadør som formidler

Ullerup er ikke blot brobygger mellem dansk og svensk erhvervsliv. Han skal kunne formidle på alle områder:

- En ambassadør skal evne at trænge ind bag ordene og forstå, hvad der egentlig siges. Selvom vi næsten har samme sprog er der ofte brug for oversættelse i form af tolkning af svenske udsagn.

- Svenskerne er mere diplomatiske end os, de viser større hensyn til synspunkter i den offentlige debat, de er mere politisk korrekte. De

ser deres partnere godt an, før de etablerer et tillidsforhold og er vel prægede af grundige "ingeniører", hvor vi danskere snarere er handelsmænd, der taler lige ud af posen med lyst til en hurtig handel.

Stort set ens – og dog

Ifølge Ullerup er danskerne og svenskerne måske omkring '90 pct. ens', men på det kulturelle område oplever han en betydelig barriere for tættere relationer, nemlig sproget:

- Vi har svært ved at forstå hinandens sprog. Jo, os på 50+ som er vokset op med svensk tv kan. Men de unge - i begge lande - kræver oversættelse. Når jeg taler dansk til en ung svensker nede hos bageren, ser hun ofte helt tom ud i blikket. Man fornemmer lidt af en paralysering, fordi man ikke forstår det danske og så slår man over i engelsk. Sådan skulle det jo ikke være. Her bør vi på begge sider af Sundet gøre os mere umage.

- Denne choklignende tilstand er jo ikke befordrende for vores forståelse for hinanden. Jeg har ingen løsning, men har selv besluttet at prøve at tale svensk, og jeg fornemmer ikke, at svenskerne griner af mig, men tværtimod at de værdsætter forsøget, selvom det sikkert ofte ikke lyder specielt svensk.

Ove Ullerup, hans medarbejdere, Udenrigsministeriet og store danske erhvervsorganisationer har brugt over et år på at finde frem til, hvad danske virksomheder vil få størst succes med i Sverige. Nu har de skabt et markant fremstød, som 65 virksomheder har tilsluttet sig i håb om at kunne øge eksporten til Sverige. Her ses Ullerup på ambassadens altan lige over for Stockholms Opera i det centrale Stockholm. Foto: Esben Ørberg

Norden er noget vi er født med

Men hvad er Norden egentlig for Ullerup?

- Det er noget, vi er født med. Det ligger dybt som en del af vores historie i årene. Det er geografi, sprog og værdier. Det er interessante fællesskaber, som rækker fra Island til det nordligste Finland over områder med ens udvikling, samme institutioner og samfundsmæssige opbygning. Politisk har begivenhederne i verden på det seneste gjort, at vi ønsker at holde endnu tættere sammen for at bevare vores demokratiske institutioner, fri handel og samfundsmodel.

Det piner dog en dansk ambassadør i Sverige, at den fri bevægelighed mellem de nordiske lande er angrebet og selvom Ullerup ikke er

politiker eller politisk udpeget, er han ikke mundlam:

- Risikoen var enorm da flygtningekrisen satte ind. Hvis man ikke havde indført grænsekontrollen dengang, ville vi have mistet kontrollen. Nu vender vi gradvist tilbage til normaltstanden. Senest er rejsetiden med tog over Sundet nedsat betydeligt, og vi arbejder på at finde flere smidige løsninger for især at lette pendlernes hverdag. Men det ydre pres er ikke væk endnu. Derfor må vi acceptere kompromisløsninger. Samtidig arbejder både vi og svenskerne på en mere samlet EU-løsning. Lyspunktet er, at hvor vi i begyndelsen var meget uenige med svenskerne, så er vi gennem hårdt arbejde meget tættere på hinanden nu. Men ønsket om at sikre fri bevægelighed mellem Sverige og Danmark skal fortsat prioriteres

højt. Der er stadig et stykke vej, før situationen er optimal.

Erhvervsfremstød på tre områder:

Fremtidens bæredygtige byer, som indeholder alt fra byplanlægning af grønne byer over digital infrastruktur til transport, energi, vand mm.

Intelligent sundhed – især med digitalisering. Eksempelvis har Sverige ikke et centralt digitalt journalsystem, men bruger stadig fax i stor stil.

Moderne livsstil, som især handler om design og økologiske fødevarer.

Radio-tv-samarbejde som aldrig før

Det nordiske partnerskab mellem de skandinaviske public service-medier, Nordvision, har 57 år på bagen, og aldrig er der i fællesskab blevet lavet så meget nordisk tv som i 2016. Tallene viser, at samproduktionen er vokset med 13 pct. i forhold til 2015.

Den norske teenageserie 'Skam' er produceret af NRKs ungdomsredaktion og et eksempel på en samproduktion, hvor DR og public service-medierne i Norden har bidraget til finansieringen af serien.

Et andet eksempel på et omfattende nordisk samarbejde i 2016 var

dækningen af de såkaldte Panama-papirer. Journalister fra DR, svenske SVT og finske YLE granskede sammen de mange dokumenter, som afdækkede detaljerede oplysninger om mere end 214.000 offshore-selskaber.

eø

Liv i Kolding

Foreningen NORDEN i Kolding har taget initiativ til d. 26. april at invitere forfatteren Einar Már Guðmundsson, modtager af bl.a. Nordisk Råds litteraturpris og Det svenske Akademis nordiske pris.

Generalsekretær Peter Jon Larsen fra Foreningen NORDEN vil fungere som moderator i en samtale med Einar Már Guðmundsson om de mere samfundsmæssige muligheder for Norden i fremtiden med særlig vægt på værdipolitikken og den globale udfordring. Samtalen tager udgangspunkt i litteraturen og tager spørgsmålet om det nordiske samarbejde ind i en samfundsmæssig sammenhæng.

Einar Már Guðmundsson vil derefter fortælle om sine Samlede Værker 1981-2016, som netop er udgivet. Samlingen indeholder bl.a. det eneste værk af Guðmundsson, som aldrig før har været oversat til dansk, novellesamlingen 'På sporet af den zoologiske have', samt en litterær monografi, 'Einars Univers',

skrevet af oversætteren og venen Erik Skyum-Nielsen, som har fulgt forfatterskabet siden debuten i 1980.

Sognepræst og litteraturanmelder ved Jyllands-Posten, Henriette Bacher Lind, interviewer Einar Már Guðmundsson med udgangspunkt i

romanen 'Universets Engle', som er oversat til 22 sprog.

Deltagelse er gratis og foregår onsdag den 26. april 2017 kl. 19.00 på KUC, Ågade 27. Arrangementet er sponsoreret af Litteratur6000 og Skt. Nicolai Kirkes menighedsråd.

Illustration: Kenn Clarke

OPLEV NORGE

— med Fjord Line —

Preikestolen — majestætisk og vild

Cruise med dagstur til
Preikestolen

Hirtshals–Stavanger

kun

600,-*

per person

når 2 eller flere rejser sammen

Bestill din rejse på
fjordline.com // +45 979 63 000

fjordline.com

* Prisen inkluderer: Overfart Hirtshals-Stavanger tur/retur, 2 eller 4 sengs standard kahyt og Bus til og fra skibet og Preikestolen Parkering. **Periode: Udrejse mandag: 1.5, 8.5 og 15.5, Udrejse tirsdag: 2.5 og 9.5, Udrejse onsdag: 26.4, 10.5, 17.5 og 7.6, Udrejse fredag: 21.4, Udrejse søndag: 14.5.** Brændstofstillæg, skatter og afgifter er inkluderet i prisen. Der vil være tillæg for anden overfart, kahyt, bil, ekstra personer og nætter. Forbehold for trykfejl. Alle priser er i DKK. **Se mere om turen på fjordline.com**

Stor fortolker af færøsk landskab

I vores serie om store nordiske malere er vi nået til Ingálvur av Reyni (1920 – 2005). Serien skrives af Lars Kærulf Møller, direktør for Bornholms Kunstmuseum, som var ven med Ingálvur.

Når man med Atlantic Airways nærmer sig Færøerne og kigger ned på de forrevne skær, der trodsigt rejser sig af Atlantens enorme dybder, kan man undre sig over, hvad der har fået mennesker til at bosætte sig her.

Mødet med naturens storladne landskab med de grønne visuelt fløjlsblødt afrundede klipper og vejrgudernes mægtige rasen gør ikke ens undren mindre, men giver måske en forståelse af det sindelag, der forekommer at afspejles i den færøske kunst, der trods en fælles arv i nationalitet, sprog, litteratur og billedkunst er så forskellig fra den danske og så alligevel binder os sammen i en udviklende dialog.

Den færøske billedkunst er ikke særlig gammel. Den første betydende professionelle kunstner var Samuel Joensen-Mikines, der blev uddannet fra Kunstakademiet i København i årene 1928-1932 under Ejnar Nielsen og Aksel Jørgensen. Joensen-Mikines blev den kunstner, der som den første gav billedmæssig form til den færøske forståelse af naturen som afgørende identitetsskabende faktor og han lagde med sit ekspressive maleri grunden til den moderne færøske kunst. Siden da har den færøske kunst blomstret, stadig uden de store armbevægelser eller knæfald for nye strømninger, men oftest stadig med et solidt afsæt i landskabstraditionen, men vel at mærke en landskabstradition, der næsten som

et spejl også er et præcist billede af den færøske folkesjæl.

Den betydeligste efterfølger til Joensen-Mikines var Ingálvur av Reyni, som jeg havde den store glæde at arrangere den første danske museumsudstilling med på Bornholms Kunstmuseum i 1992. I forbindelse med planlægningen besøgte jeg naturligvis Ingálvur, og vi udviklede i løbet af en lille uge på Færøerne et venskab, der varede helt frem til hans død. Ingálvur var som hans billeder, ekspressive oftest neddæmpede i tonaliteten, men næsten altid med eksplosive islæt.

I hans atelier husker jeg endnu, ud over hans egne billeder, særligt en reproduktion af Paolo Uccellos 'Slaget ved San Romano', malet i midten af 1400-tallet og som han betegnede som det fineste maleri, der var malet, samt et par smukke portrætter malet af hans gode ven og kollega, den endnu i dag stærkt underkendte Ruth Smith (1913–1958). Værker, der havde stor betydning for ham og som fulgte ham gennem hele livet.

Hans far var boghandler og hans første bekendtskab med kunsten var ligesom Oluf Høst gennem reproduktioner i forskellige blade og magasiner og, ganske som Oluf Høst, stod han til søs allerede som 14-årig og sejlede kul mellem Hull og Hamborg.

Allerede da havde tanken om en kunstnerisk bane spiret, og efter at

være flyttet til København i 1938 fik han male- og tegneundervisning hos Bizzie Høyer og fra 1943 var han elev på Kunstakademiet under Kræsten Iversen og senere, og sikkert mere betydende, af Aksel Jørgensen. På Akademiet fik han mange venner og stiftede bekendtskab med de nye strømninger i europæisk kunst. Her fandt han inspiration og mod til at gå sine egne veje og allerede i december 1945 vendte han tilbage til Færøerne.

Ingálvur var et stærkt troende menneske. Han tilhørte den dogmatiske Brødremenighed, og stod hver fredag på gaden i Thorshavn og sang kristne salmer, men trods det besad han et åbent og tolerant sind, der også i maleriet åbenbarede sig i den udvikling hans maleri tog i begyndelsen af 1960'erne. Inden da havde han markeret sig med en lang række indtagende portrætter og smukke lysfyldte naturskildringer af det færøske landskab, men blandt andet også under påvirkning af Jack Kampmann (1914–1989), der var bosat på Færøerne fra 1948–1964 og som afgørende introducerede Ingálvur for den danske kunstner Immanuel Ibsen (1887–1944), forandrede hans maleri sig i en mere abstrakt retning, dog stadig med naturen og det nære som umiddelbart afsæt.

Det er stadig det storladne færøske landskab eller de nære livsvilkår, som dækket af en atlantehavstrawler, der danner den strukturelle basis for de næsten nonfigurative

"Folket i fjeldet", 1998, Olie på lærred, 250 x 340 cm. Det enorme maleri findes på Tønder Kunstmuseum, som også venligt har lånt os foto af maleriet.

skildringer af den oplevede stemning. Under den kontrollerede farveskala i de dybe jordfarver behandlet med en voldsom ekspressiv kraft, lurer både det naturgivne og sindslige drama, der med stærke koloristiske accenter definerer hele billedfladen og gør den til en fortæl-

ling om både et land, et folk og et spændende menneske, samtidig med at det som maleri hævder sin egen ret, løsrevet fra både tid og sted.

Ingálfr blev medlem af kunstnersammenslutningen Kammeraterne

samme år, som han udstillede på Bornholms Kunstmuseum og fik siden flere store separatudstillinger på danske kunstmuseer, ligesom han blev hædret med både Færøernes kulturpris og Thorvaldsen Medaillen i 2000.

Lars Kærulf Møller

Venskabsby-samarbejde blomstrer fortsat

Nordiske venskabsbyer i samarbejde og dialog 1946–2016

Hvis man troede, at den nordiske venskabsby-tanke er ved at forsvinde, er der mange tegn på det modsatte. Et af dem kommer fra Odense, hvor Foreningen NORDENS lokalafdeling og kommunen har udgivet et lille skrift 'Nordiske venskabsbyer i samarbejde og dialog', som oser af engagement og aktiviteter i en stærk venskabsby-kæde mellem Odense og fem andre nordiske byer.

Skriftet er udgivet i anledning af venskabsby-kædens 70 års jubilæum i 2016 og hæver sig fint op over det konkrete samarbejde og bliver vedkommende for alle med interesse for venskabsbysamarbejde.

Ideen med lokalt forankret kontakt over de nordiske landegrænser blev fostret i 1920'erne, og den første venskabsbyforbindelse blev etableret mellem Thisted og Uddevalla i Sverige i 1939. Efter 2. verdenskrig blev ideen videreudviklet, og i

løbet af ganske få år opstod en lang række venskabsbyforbindelser mellem kommunerne i Norden under parolen 'Kendskab giver Venskab'. I dag indgår næsten 1000 nordiske kommuner i en nordisk venskabsbykæde.

Det nordiske venskabsbysamarbejde er en hovedhjørnesten i det folkelige nordiske samarbejde og en central del i Foreningen NORDENS virksomhed, ikke mindst i de 100 lokalafdelinger.

ANNONCE

Oplevelsesrejse som i "De gode gamle dage"

Togrejse gennem Danmark til Sørlandet med Nordisk Jernbane-Klub i dagene 29. juli til 5. august 2017

Denne 8 dages togrejse gennem Danmark og det norske Sørland byder på jernbane og landskabsmæssige, historiske og kulturelle oplevelser i både Danmark og Norge.

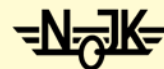
Turen fra København til Hirtshals rejsetur varer 2 dage hver vej og foregår med Nordisk Jernbane-Klubs museumstog fra 1950'erne, der er indrettet som udflugtstog. Tempoet er afpasset efter, at der skal være tid til både at nyde de skiftende landskaber un-

dervejs og de byer og attraktioner, vi besøger. Vi besøger blandt andet Nordsøen Oceanarium, Skagens Museum, Veteranbaner, har sejltur på Silkeborgsøerne og en nyligt frilagt jernbanebro over Gudenåen.

De 4 dage i Norge går til Kristiansand og Stavanger og byder bl.a. på en sejltur på Lysefjorden, besøg på Kristiansand Kanonmuseum og Møvik Fort fra Den anden Verdenskrig og køretur med veteranvog.

Det detaljerede program kan ses på Nordisk Jernbane-Klubs hjemmeside: www.nojk.dk/udflugt.html, hvor der også findes nærmere oplysninger om rejsebetingelser, tilmelding og betaling.

Tilmelding snarest muligt og senest d. 15. maj 2017 på adressen mail@nojk.dk eller med brev til kassereren, Søren Agerskov, Strandvejen 18., 2.tv., 2100 København Ø.

Røvet, reddet, returneret

En gylden alterkalk kom hjem efter 400 år og skabte varme følelser mellem Danmark og det nye Finland.

Af Palle Hermund

Beretningen om Ejby-kalkens tilbagevenden til Finland er næsten for god til at være sand, for den rummer de fleste af ingredienserne til en drabelig røverhistorie: fra middelalderlige plyndringer og nationalt hovmod til kristelig anger, storsindethed og – ikke mindst – solidt journalistisk håndværk. Desuden fik den en afslutning i ægte nordisk samarbejdsånd, der gør den fortjent til at fortælles i 100-året for Finlands selvstændighed.

En af hovedpersonerne er redaktør Charles Axelsen (1882-1941) fra den nu hedengangne konservative Østsjællands Avis i Køge. Han var en flittig journalist og varm tilhænger af Finlands selvstændighed. At han også var morfar til denne artikels forfatter, behøver ikke gøre fortællingen ringere, i hvert fald ikke efter forfatterens mening.

Grumme Kong Hans

Historien begynder i slutningen af middelalderen, da Sverige kæmper for at slippe ud af Kalmarunionen og det, som svenskerne ser som dansk undertrykkelse. De danske konger, i dette tilfælde kong Hans, svarer igen med krigstogter, kaperinger og plyndringer. Finland hørte dengang under Sverige og var derfor et af målene for den danske flådes hærgen i østersøregionen.

Ejby-kalken i sin montre i museet i Åbo Domkirke, Finland, oktober 2016. Artiklens forfatter, Palle Hermund, th., sammen med Åbo Domkirkes vagtmester, Juhana Ahlamo. Foto: Lise Hermund

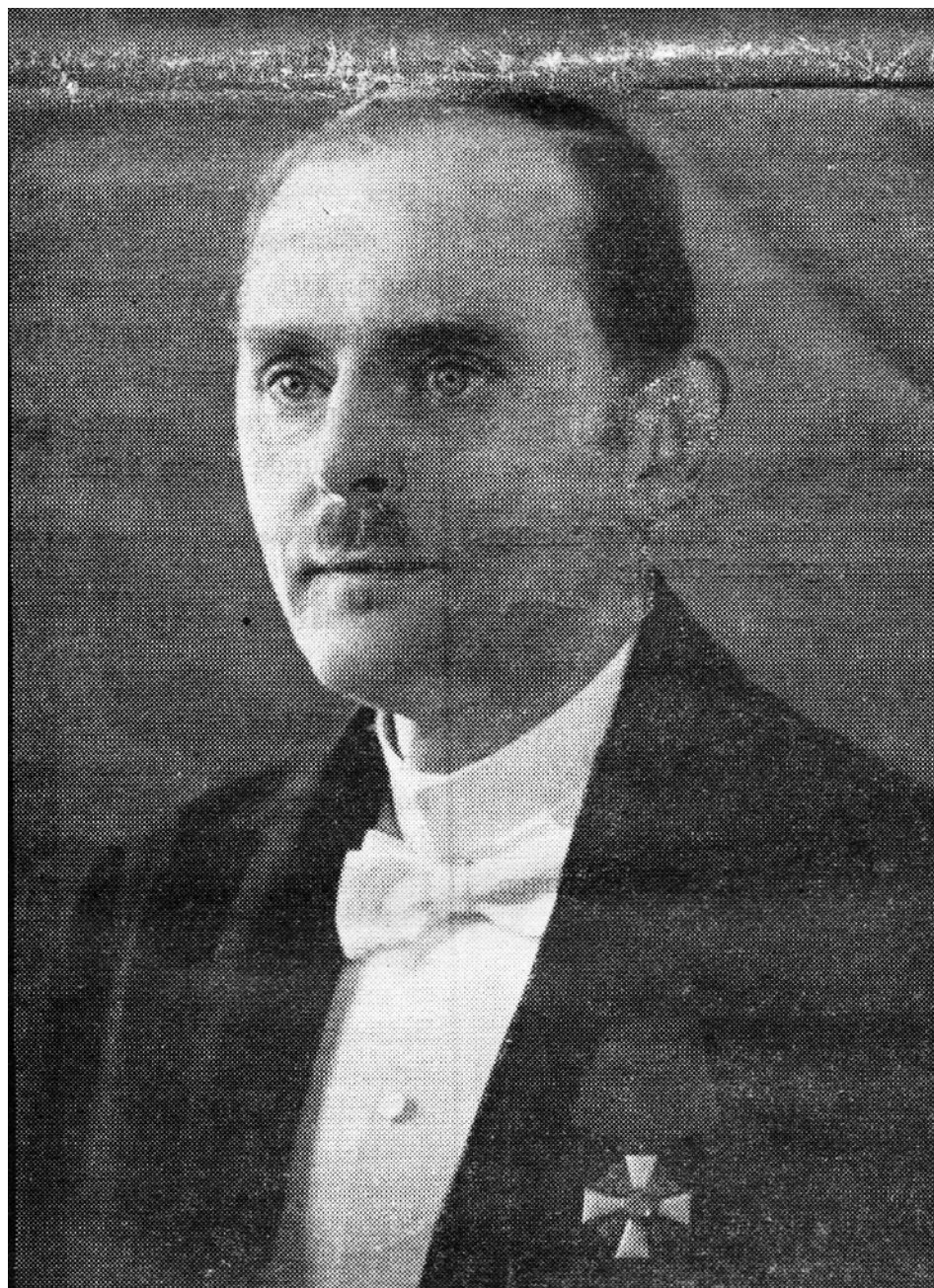
En augustnat i 1509 lå indbyggerne i domkirkebyen Åbo (på finsk Turku) i Finlands sydvestlige hjørne i deres sødeste søvn, da de pludselig blev vækket af trommehvirvler og trompetskrald. En dansk eskadre under kommando af admiral Otto Rud var i ly af natten trængt forbi Åbos fæstning. Under vilde kampråb gik danske krigskarle til angreb, haledede borgerne ud af deres huse og plyndrede byen for værdier.

Biskopskröniken, Åbo-bispernes historiske beretning, fortæller: "Derpå dræbte og slagtede de på ufølsom og grusom vis indbyggerne, efter at de først havde myrdet de fornemste borgere... Fra domkirken røvede de... de fleste klenodier... De førte dem til København og tog mange borgere med som fanger".

Axelsen ind på scenen

Blandt det røvede fra domkirken var særligt én genstand dyrebare: en forgyldt alterkalk af sølv fra cirka 1480 med tilhørende oblat-tallerken; og her er det, redaktør Axelsen fra Køge kommer ind i historien. Mens mange af de andre røvede genstande med tiden blev leveret tilbage og fangerne løskøbt, forsvandt alterkalken og tallerkenen nemlig. Først langt senere blev det opdaget, at de via Otto Ruds adelige familie, var havnet i den lille landsby Ejby ved Køge - i Østsjællands Avis' dækningsområde. Der blev de brugt i kirken i 350 år, indtil redaktøren tog affære.

Otto Rud fik en krank skæbne. Han var kongens betroede mand, admiral og borgherre på det dansk-besatte Øland. I Danmark havde han et godt ry, selvom bønderne på Øland protesterede over hans skatter. Den nådesløse plyndring af Åbo ødelagde imidlertid Otto Ruds omdømme. Finnerne kaldte ham en ussel sørøver og beskyldte ham

Redaktør Charles Axelsen, Østsjællands Avis, Køge. Redaktøren bærer ordenen Finlands Hvide Rose, som han fik som tak for sin indsats for at skaffe Ejby-kalken tilbage til Åbo Domkirke. Foto. Østsjællands Avis

for at vanhellige kirken. Selv blev han grebet af anger, og i 1510 tog han på pilgrimsrejse til det hellige land, formentlig for at søge syndsforladelse. Den opnåede han aldrig, for han døde af sygdom på vejen, i Landsberg i Bayern.

Det var en besøgende finsk embedsmand, der ved et tilfælde i

1879 opdagede den dyrebare alterkalk i Ejby kirke. Han rapporterede hjem, og i 1882 bad Åbo historiske museum Danmark om at udlevere kalken mod erstatning i form af tilsvarende altertøj. Kultusministeriet i København sagde blankt nej. "Hvis nogensinde omstændigheder skulle medføre, at de ommeldte Alterkar måtte skilles fra den Kirke, hvor de

i Århundreder har hørt hjemme..., ville der ikke være noget andet Sted, hvor de mere passende kunne opbevares, end i det kongelige Museum for nordiske Oldsager". Man kan næsten se kultusminister Jacob Scavenius' hovne ansigtsudtryk, mens han formulerer afslaget.

Kampagne for kalken

Næste kapitel begynder i 1922. Redaktør Charles Axelsen var sammen med andre danske presesfolk til nordisk journalistkongres i Helsingfors, og her gjorde finnerne gæsterne opmærksomme på, at det frie Finland brændende ønskede sin stjålne kulturarv tilbage. "Det lykkedes især at interessere chefredaktøren for Østsjællands Avis, og han gjorde den til en hjertesag", refererer Helsingfors-avisen Hufvudstadsbladet. Og ganske rigtigt: I de følgende år stod der adskillige

artikler om Finland og kalken i det lille østsjællandske provinsblad.

En smagsprøve fra en forside i 1924: "Jeg vil vove at påstå, at der ikke findes noget andet land, hvor Danmark og danske nyder så stor agtelse og sympati som netop i Finland. Og kan vi vise dette broderfolk en ridderlig opmærksomhed, bør vi ikke tøve med at gøre det. Derfor mener jeg, at den danske landsbykirke bør afgive de gamle finske klenodier til Finlands domkirke".

Nordisk kæde af samhørighed

Det blev til mange artikler, snart fulgt op af andre, såvel konservative som radikale og venstre-blade. En massiv pressekampagne, anført fra Køge. På kort tid blev der stemning for at levere Ejby-kalken og tallerkenen tilbage, og i 1925 blev klenodierne efter beslutning af kir-

keminister Peter Dahl sejlet til Helsingfors på et dansk marineskib og højtideligt overdraget til den finske regering af Danmarks ambassadør, kammerherre Lerche. "Et nyt ridderlighedens og taknemmelighedens led i den nordiske samhørigheds kæde", kaldte Åbo-domkirkens sekretær tilbageleveringen.

Som erstatning fremstillede hofjuveler Dragsted en nøjagtig kopi, der den dag i dag bruges ved altergangen i Ejby kirke. Åbo menighed skænkede desuden kirken en forgyldt lysekrone. Redaktør Axelsen og præsten i Ejby Kirke, Aage Bartholdy Møller, blev slået til riddere af Finlands Hvide Rose – en orden, der var indstiftet kort efter Finlands selvstændighed i 1917.

Den originale kalk står i dag i museet i Åbo domkirke og betragtes ifølge mindeskriftet fra domkirkens 700 års jubilæum i år 2000 som et af de vigtigste kirkelige klenodier i Finland.

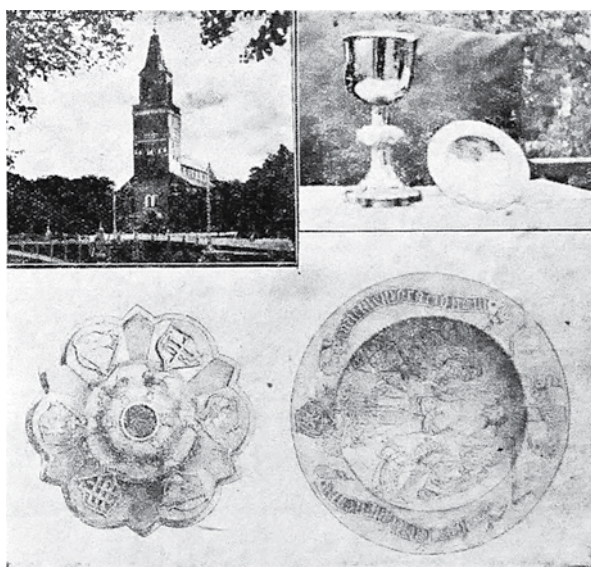
Tilbage står den grumme sørøver/admiral Otto Rud ganske utilsigtet med æren for, at Ejby-kalken eksisterer i dag og kan vises frem i Åbo domkirke som et symbol på dansk-finsk venskab.

Palle Hermund var i 42 år ansat som journalist og oplæser på Radioavisen frem til pensioneringen i 2007.

Artiklen på forsiden af Østsjællands Avis den 10. oktober 1924, da pressekampagnen var på sit højeste. "Vil Kirkeminister Dahl foranledige, at den nu tilbagegives Åbo Domkirke?" spørger avisen. Kort efter besluttede regeringen at gøre det.

Ejby Kirkes Kalk.

Vil Kirkeminister Dahl foranledige, at den nu tilbagegives Åbo Domkirke?

Billedet viser øverst til venstre Åbo Domkirke — Taarnet er 300 Fod højt — og til højre Kalk og Disk. Nedenunder ses, til venstre Kalkens Fod med Stiernkorsslægtens samt Tawast'ernes og Bitz'ernes Vaaben og Hjelmtægn, tilhøjre Disken med den korsfæstede Kristus omgivet af Engle.

Jeg er nordisk – er du?

Unge går sammen om kampagne for nordisk medborgerskab. Her beretter de to ledende arrangører om kampagnen og om andre unge, som drømmer om et meget tættere Norden.

Af Erik Carter & Iris Dager

Der er næsten 300.000 nordiske borgere, som bor i et andet nordisk land end deres oprindelige. Mange er medlemmer af Foreningen Norden i de(t) lande, de er bosat i. Men hvad betyder det for et menneskes nationale identitet, når det flytter

Det væsentlige er dog, at man fortsat møder grænsehindringer, når man flytter til andre nordiske lande end sit eget. Man behandles ikke som andre borgere i landet. Eksempelvis har man som dansker i Sverige ikke stemmeret til Riksdagen eller samme

Vi vil noget andet. Vi vil tage nordisk samarbejde til det næste niveau – som naturlig forlængelse af mere end 60 års nordisk integration. Vi ønsker at indføre nordisk medborgerskab. Og det har vi foreslået Nordisk Råd som et beslutningsforslag i samarbejde med Mittengruppen.

Det har vi slået et slag for med kampagnen #JegErNordisk, som er et samarbejde mellem Foreningerne Nordens Ungdomsforbund (FNUF) og Nordens Centerungdoms Forbund (NCF). Vi har delt historier om mennesker, som har krydset grænserne og oplevet både glæde og benspænd.

Vi fortalte først om Niels, der ikke kunne låne penge i Sverige, før han blev svensk statsborger. Om finske Maria, der gerne vil kunne stemme til danske folketingsvalg. Vi fortalte desuden om Silja, der som dobbelt statsborger i Island og Finland faktisk har fået lettet sin hverdag betragteligt. Derfor ønsker vi, at flere frit skal kunne flytte i de nordiske lande og fra dag ét have de samme rettigheder og pligter som borgere i det pågældende land.

Vi bad derudover folk om at dele deres egen forståelse af, hvad det vil sige at være nordisk, på Facebook og Instagram under hashtagget #jegernordisk. Vi udloddede en præmie på 300€ til den bedste historie – og den heldige vinder blev sammen Ida, som kommer fra Finland.

Niels, dansk i Malmø.

fast væk fra sit hjemland? Forbliver man den samme, overtager man nationalfølelsen for det nye land, eller sker der en sammenblanding – bliver man nordisk? Der er givetvis lige så mange svar på det spørgsmål, som der er menneskeskæbner.

kreditværdighed som svenskere og meget andet. Man kan efter en periode ansøge om svensk statsborgerskab og have dobbelt statsborgerskab. Det kan nordmænd dog ikke uden at opgive deres norske statsborgerskab, da Norge ikke tillader dobbelt statsborgerskab.

Læs Idas historie her:

"Jag heter Ida, jag är samisk och kommer från en liten by i norra Finland, ca 300 km ovanför arktiska polarcirkeln. Vi har inte ett universitet i min hemby så jag flyttade till Stockholm efter gymnasiet. Sedan jag var ung, jag alltid ville flytta till Norge för jag är väldigt intresserad av friluftsliv och alla sköna berg. Jag hittade ett sommarjobb vid Geirangerfjorden tre år sedan och frasen "home is where your heart is" beskriver bäst den känsla jag har fått där. Nu ser jag fram emot att slutföra mitt sista år på kandidatprogrammet så att jag kan flytta till Norge för evigt. Jag har faktiskt ingen plats att kalla hem, men mitt hjärta är i Norden så är Norden mitt hem."

Du kan selv gå på opdagelse i de gode eksempler – søg på hashtagget #jegernordisk på sociale medier, eller læs mere om tankerne bag nordisk medborgerskab på www.jegernordisk.com

Erik Carter er formand for Nordens Centerungdoms Forbund (NCF), der tæller 9 nordiske unge midterpartier, fx Radikal Ungdom i Danmark og Svensk Ungdom i Finland.

Iris Dager er formand for Foreningerne Nordens Ungdomsforbund (FNUF), der tæller alle de nordiske Foreningen Norden Ungdomsorganisationer.

Silja, islandsk-finsk i Helsingfors.

Maria, finsk i København.

Ida, vinder af #jegernordisk-konkurrencen på Instagram. @idajama

Sjælejagt i vintermørke

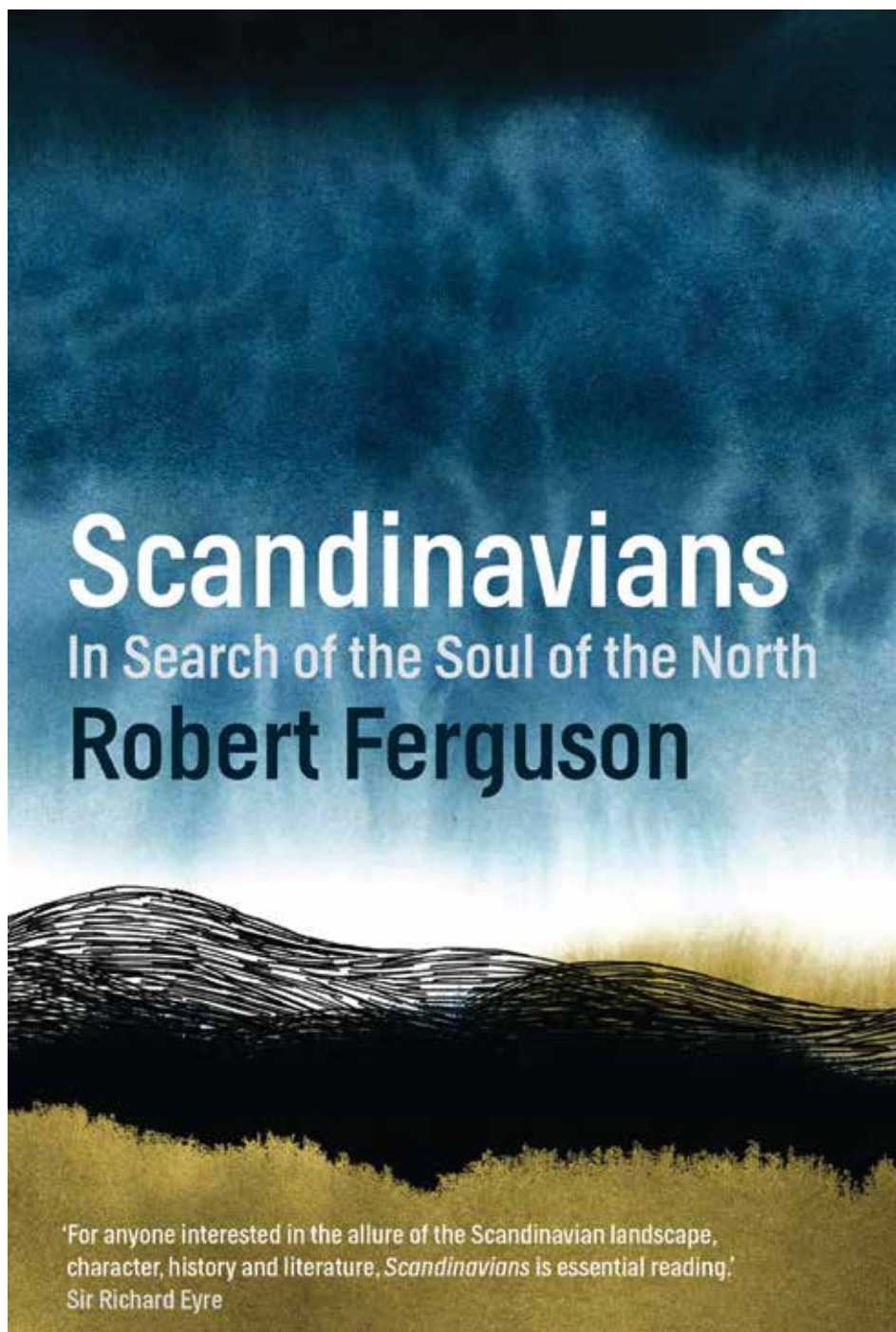
»Skam styrer stadig de skandinaviske samfund. Man vil have folk tilbage i flokken frem for bare at straffe« Britiske Robert Ferguson har skrevet en bog om skandinaverne.

Af Joakim Jakobsen

For tiden kan man i boglader i London se opstillinger af bøger, der handler om Danmark og Skandinavien. Bøger om hygge og verdens lykkeligste folk. Om strikkekultur, børneopdragelse, brænde hugning og rensdyr på 120 måder. Små bogvarder, der på shamanistisk vis viser vej ud af den vrængende, frådende nutid, der ellers skrider fra boghylderne: Brexit, højrepopulisme, venstrepopulisme, islamisme, terror, flygtningekrise, elitens fallit, EUs undergang, EU som eneste redning.

Her står den nordiske hygge-kulturs bogtitler så i magelig selvtilfredshed. I udgangen af en af disse pyramider, lidt for sig selv, står Robert Fergusons nye bog med titlen *Scandinavians: In Search of the Soul of the North*. Det viser sig, at hensigten med bogen lige præcis var at gennemhulle begge stereotyper: hyggen og dysterheden.

- Det er slået om for ganske nylig. I over et århundrede har folk i Europa opfattet Skandinavien som noget nær det officielle hjemsted for melankoli. Folk har forventet og næsten krævet, at film, teater og maleri fra Skandinavien skulle være dystert og plaget. Og nu har hele den her hygge-forestilling bredt sig som et markedsføringstrick. Det er det rene vrøvl, fuldstændig overfladisk, men det er jo en markant forandring. Nu har folk intet begreb om den tradition med melankolien og mørket som vigtigt indslag, som faktisk

findes, forklarer Robert Ferguson i telefonen fra Oslo, hvor han har boet siden 1983.

Han kommer fra Blackpool i det nordvestlige England.

Det var litteraturstudier og et speciale om Knut Hamsun, der i 1983 sendte Ferguson til Oslo. Siden mødte han sin norske hustru og blev boende. Med abonnement på det danske arkæologitidsskrift Skalk.

På randen af selvmord

I Norge etablerede Ferguson sig som oversætter af norsk litteratur, og han har i Storbritannien udsendt bøger om blandt andre Henrik Ibsen, Knut Hamsun og vikingernes historie. Og nu er han altså på jagt efter den nordiske sjæl.

- Jeg ved godt, at skandinaver vil sige: Stop lige en halv - vi er jo særskilte lande med hver sin kultur. Men der findes også en fælles historie og et fælles sprog. Og i alle tre lande bekender man sig til samme socialdemokratiske samfundsmodel.

- Så der er tilstrækkeligt med fællesnævner til at tale om skandinaver under ét.

Vi er fælles om at skulle leve op til billedet af den dystre skandinav.

- Den tradition går jo helt tilbage til Hamlet. Jeg tror ikke på, at skandinaver er en pind mere melankolske end andre.

Men før tv og internettet var kunsten og litteraturen det eneste, som gav folk rundt om i verden et billede af, hvordan folk i Skandinavien var. Edvard Munch, August Strindberg, Ingmar Bergman, Søren Kierkegaard - alle de folk skabte tilsammen

en forestilling om skandinaver som rugende, plagede og melankolske. Altid på randen af selvmord.

Dette billede hang ved og blev ifølge Ferguson senere bekræftet af film som Festen og bestsellere som Stieg Larssons Millennium-trilogi.

- Da Kenneth Branagh skulle spille Kurt Wallander i den britiske version af tv-serien, blev det jo helt grinagtigt. Han spiller virkelig op til klicheen: dyster, tyngt, helt forstenet. Det virker, som om han ubevidst har tænkt: Det skal jo være skandinavisk, det her, og så må jeg spille på den måde.

Men nu er det nuttet og hyggeligt alt sammen?

- Det irriterer mig virkelig med alt det her hygge-halløj og hele idealiseringen af Skandinavien. Det er bare markedsføring.

Og når man lægger så meget vægt på den øjeblikkelige opfattelse, forsvinder forståelsen af den historiske baggrund.

Det var den, jeg ville vise med min bog.

Amatørcharme

I bogen beskriver Robert Ferguson sit allerførste møde med Skandinavien. Det var i 1969, hvor han og en ven lidt tilfældigt havnede i København.

Hvad har ændret sig siden dengang?

- I dag ser og hører vi det samme overalt, men dengang herskede der i Norge en naiv amatørisme for eksempel på tv. Når man så vejrudsgiten på tv, kunne meteorologen stå ved kortet og tabe magnetpilen, der viste vindretningen. Så samlede han

den op med et lille, ærgerligt smil. Det ville jo aldrig ske i dag.

Vi andre kunne godt skamme os over det der klamphuggeri. Hvorfor kunne vi ikke bare være kompetente som andre mennesker?

- Jeg forstår. Men der var mindre kynisme over det. Der var altså en særlig charme over den måde, man ikke tog tingene så alvorligt på i Skandinavien. Og jeg tror, at jeg akkurat nåede at opleve det. I dag er det, som om Skandinavien er blevet indhentet, så det er blevet mere som resten af verden. Jeg er ikke sikker på, at det er en gevinst.

Breivik-sagen mønstergyldig

I bogen skildrer Robert Ferguson, hvordan han i forsommeren 2011 steg på metroen i Oslo. Over for ham sad en ung mand og læste i en bog, som hans ven Bruce Bawer havde skrevet: 'While Europe Slept', som beskriver radikal islams indtog i parallelsamfund i de europæiske storbyer. Ferguson havde lyst til at fortælle den unge mand, at amerikanske Bawer også boede i Oslo, lige rundt om hjørnet, faktisk. Men den unge mand virkede så opslugt. Så Ferguson steg af metroen uden at forstyrre ham. Et par måneder senere, efter massakren den 22. juli i Oslo og på Utøya, genkendte Ferguson den unge mand på tv-billederne: Anders Behring Breivik.

Den højreradikale terrorist, som dræbte 77 mennesker, indgår i Fergusons skildring af de nordiske samfunds forhold til straf. Ferguson skriver: "Jeg følte instinktivt på selve dagen, at politiet burde have skudt ham og hældt ham i havet som en anden Bin Laden." Men da retssagen rullede regelret af sted, ændrede Ferguson holdning. Breivik blev idømt en maksimumstraf på

sølle 22 år, der kunne udmåles som fire måneder per offer.

"Alligevel var min reaktion, da han blev idømt maksimumsstraffen, mål-løs beundring snarere end raseri", skriver Ferguson.

"Det var loven, der vandt."

I telefonen fra Oslo forklarer Ferguson, at han i Breivik-sagen ser nogle fundamentale træk, der adskiller sig fra britisk praksis.

- Man giver hånd til ham, når han træder ind i retslokalet, og han får lov at føre sine appelsager. Og jeg tror, det har at gøre med, at det er små, overskuelige samfund. Det er noget, som er bevaret fra Jyske Lov og de andre lovsamlinger fra Middelalderen, hvor udskamning var en vigtig del af straffen. Island er jo det bedste eksempel. Det så vi efter finanskrakket for få år siden. Man opererede stadig med foragt og skam, og det finder jeg meget værdifuldt. Der var et klart folkeligt budskab om, at sådan gør man bare ikke: Ja, du har gjort noget forkert - skam dig! Den slags reaktioner styrer stadig i høj grad de skandinaviske samfund. Man tænker stadig på at få folk tilbage i flokken frem for bare at straffe.

Kan det ikke blive for vattet?

- I mange andre sammenhænge ville man betragte denne sans for det kollektive som en svaghed. Men her er det så udviklet, at det ikke fremstår som en svaghed. Man ser det også i sammensætningen af de tre landes parlamenter, specielt i Norge og Danmark. Der er aldrig nogen, der tager hele puljen. Og så får man de her koalitionsregeringer med retvage programmer, hvor man som udenforstående kan undre sig: Er det her venstredrejet eller højredre-

jet? Man kan aldrig helt få styr på det. For en brite vil det altid fremstå som en svaghed. Vi har jo enkeltmandskredse, hvor vinderen tager det hele, og vælgerne står med et klart sort-hvidt valg: A eller B? Jeg er stadig forbavset over, hvor godt det skandinaviske system fungerer. Og det må altså have at gøre med den udbredte konsensus, vi-tanken, frem for at de enkelte partier tryner deres ideer igennem.

Men vi er også hjemlande for Jante-loven?

- Ja, bagsiden er, at det kan være meget vanskeligt at være individ i disse samfund. De største kunstnere i Skandinavien bliver jo også gerne ekstreme. Det er ikke nok at bryde lidt med konsensus - de er nødt til at bryde voldsomt, siger Robert Ferguson og nævner Knut Hamsun, Ingmar Bergman, Lars von Trier og Lars Norén.

Indvandring og bølgegang

Trods hyggekulden har ikke mindst britisk presse de senere år hængt nordiske politikere ud som kryptonazister. Robert Ferguson affærdiger sine landsmænd:

- Det skyldes helt enkelt uvidenhed og dovenskab. For vi andre ved jo udmærket, at det ikke forholder sig sådan. Fremskrittspartiet er jo bare, som Høyre var for 30-40 år siden.

Men hvordan ser du på den polarisering, der har fundet sted i Norge, Danmark og Sverige?

- Folk reagerer mod, at en intellektuel elite bare er trukket af sted med samfundet. Vi har virkelig en kulturelite, og det er en vidunderlig og vigtig drivkraft på mange måder, men det har bare stået på i rigtigt mange år. Nu er vi nået

til punkt, hvor andre træder på bremsen.

Robert Ferguson finder det ikke sært, at de skandinaviske lande oplever bølgegang i disse år.

- Skandinavien har aldrig oplevet noget lignende. Jeg oplevede det i Storbritannien, da jeg voksede op, hvor de første immigranter fra Vestindien kom i slutningen af 1940'erne. Efterhånden var der folk af alle farver og trosretninger. Men da jeg kom til Oslo, var der bare nogle få pakistanere, der kørte taxa eller bus. Og dengang tænkte man overhovedet ikke over deres religion, måske fordi de var så få. Men nu er det så mange, mange flere, der er kommet hertil - til grundlæggende ateistiske samfund - og det skaber naturligvis spændinger. Men det er altså til at komme igennem, hvis alle bare prøver at styre sig.

Robert Ferguson opfordrer til lidt tålmodighed fra alle sider.

- Min svigerfar på 86 år er - hvordan skal jeg sige det - ganske ureformeret, når det gælder synet på mennesker fra den anden side af jordkloden. Han sidder bare og ryster på hovedet over de varme lande. Han bor i nogle boliger for jernbaneansatte, og hans nabo er en kvinde fra Rwanda. Og jeg kan godt sætte mig ind i, hvor helt surreelt det er for ham at se folk gå rundt med niqab.

Ferguson håber, at tiden gør arbejdet

- For indvandrere ligger det gode kompromis jo mellem deres egne rødder og de rødder, som deres børn får i det nye land. Alt i alt, så lærer historien os vel, at det hele nok skal falde til ro.

Hvad holder du mest af ved de skandinaviske samfund?

- Der hersker en basal tillid mellem mennesker, som jeg virkelig synes om. Det er næsten, som om der findes en uspoleret, egalitær venlighed, der er blevet hængende fra dengang, I var sky folkefærd gemt af vejen langt nordpå.

Hvad bryder du dig mindst om?

- Indimellem kan jeg godt føle det lidt klaustrofobisk og afskåret fra verden. Lidenheden kan godt gå mig på. Der kan altså let gå for

meget navlepilleri i den. Det er jo helt patologisk, hvor meget nordmændene går op i, hvad andre mener om dem, og hvad der skrives om dem ude i verden. Er det også noget, danskere går op i?

Robert Ferguson: Scandinavians - In Search of the Soul of the North. 455 sider. Forlag: Head of Zeus.

Artiklen har været bragt i Weekendavisen den 10. februar i år.

Anders Breivik, til venstre, sammen med sin advokat, Øystein Storrvik, i midten, hilser på den norske regerings advokat Marius Emberland i tingsretten i fængslet i Skien i marts 2016. Breivik fik medhold, men senere afviste landsretten at hans afsoningsforhold burde lempes.

Foto: Lise Aserud, Polfoto

Breaking news

Af Henrik Hagemann

Sådan kalder nyhedsjournalister det når den sædvanlige tekst bliver afbrudt fordi der er kommet noget vigtigt nyt. Det gælder også *Sprog-hjørnet*. Den sædvanlige føljeton om hvorfra ordene kommer, bliver afbrudt fordi jeg vil fortælle om den nye *Dansk Sproghistorie*.

derfor kan vi kun være taknemlige for at *Det Danske Sprog- og Litteraturselskab* har foranstaltet at vi får både den gamle og den ny viden om det danske sprog i mange sammenhænge, i høj grad selvfølgelig nordiske. Hvor stort arbejdet har været, får man en forestilling

meget med de nordiske sprog: Påvirkningen udefra især fra engelsk er steget en hel del, der tales flere sprog end nogensinde i Norden, dialekterne er voldsomt reduceret til fordel for rigsmål osv. Jo, der har været behov for et samlet værk på ny.

Bind 1 på 476 sider af dette hovedværk er netop udkommet; og der kommer fem mere. Værket har interesse for alle der vil vide noget om dansk og nordisk sproghistorie. Forgængeren er Peter Skautrupps storværk *Det danske sprogs historie*, der udkom i fem bind 1944-70. Det er snart længe siden, og der er kommet megen ny viden siden da;

om ved at erfare at der har været 87 medarbejdere knyttet til værket, og at det har taget ca. 10 år fra ideen blev undfanget til det første bind foreligger. Og det har kun været muligt takket være Carlsbergfondets generøse bevillinger.

Siden det sidste bind i det foregående storværk udkom, er der sket

Men hvordan griber man så en sådan opgave an hvis ikke det bare skal være en fremskrivning af det gamle værk? Redaktionen med Ebba Hjorth i spidsen og medredaktørerne Henrik Galberg Jacobsen, Bent Jørgensen, Birgitte Jacobsen og Laurids Kristian Fahl valgte sine egne veje. Man ville ikke bare lave en stor samlet kronologisk fremstil-

ling. I stedet har man organiseret den store stofmængde i temaer, også nogle som aldrig tidligere er indgået i en sproghistorie - og så er de enkelte temaer skildret kronologisk. Meget spændende!

Titlerne på de seks bind siger meget om bredden: I bd. 1, *Dansk tager form*, fortæller forfatterne om hvordan dansk har udviklet sig fra de ældste runeind-

ler om ordenes bøjning, om sætningsbygning, om dialekter og om socio-lekter. Bd. 4, *Dansk i brug*, behandler juridisk sprog, bibelsprog og salmer, viser, sange og ordsprog, sprog og medier, dannelse og uddannelse. Bd. 5, *Dansk i samspil*, beskriver dansk i verden (her kommer Norden selvfølgelig til at fylde rigtig meget) og andre sprog i Danmark. Endelig behandler bd. 6, *Forfatternes dansk, sprog og stil* og forfattersprog fra 1600-tallets Anders Sørensen Vedel og Leonora Christina til vore dages Benny Andersen og Klaus Rifbjerg.

Her er pladsen ikke til mere end en præsentation. Afsnittet i bd. 1 om sprog-slægtskab er naturligvis meget interessant ud fra en nordisk synsvinkel. Det giver en grundig, velskrevet generel indføring i begrebet sproglægtskab og viser med en masse eksempelmateriale både hovedlinjer og en mængde detaljer.

Men jeg vil dog omtale, hvad der også behandles i bd. 1, at i et af Kalmarunionens første år, nærmere bestemt 1404, udfærdigede Margrete den 1. en instruks til Erik af Pommern da han skulle til Norge. Han var 22 år og havde været fuldmyndig konge siden 1401, men vor mor formanede lige så omhyggeligt som enhver anden begavet mor. Han fik virkelig besked om hvordan han skulle opføre sig i en række sammenhænge. Rejsen var vigtig, for dels skulle han hente sin brud i Bergen, dels skulle han sørge for at de norske stormænd betalte passende med skat til kongens kasse. Og teksten er stilistisk ypperlig. Det er mig bekendt den første danske tekst der bruger dækning, dækket direkte tale, til at gengive replikker; det er et raffinement som litterært først for alvor slår igennem sidst i 1800-tallet hos J.P. Jacobsen og Herman Bang. Jo da, hun kunne, vor mor. Ikke for ingenting var hun den faktiske regent i Norden til sin død i 1412.

Dansk Sproghistorie er et værk som bør stå på ethvert bibliotek i Norden og på alle gymnasier, professionshøjskoler osv. Det er det værd.

skrifter til dagens digitale tekster. Vi får noget at vide om sprog og identitet, om sprogfamilien, Jellingstenene, Chr. 3.s danske bibel, den ældste pladeindspilning med dansk tale, håndskriftens historie, steno-grafi, lysreklamer, punktskrift (blindeskrift) og meget andet godt.

I bd. 2, *Ord for ord for ord*, handler det om ortografi (retskrivning), tegnsætning, udtale, ordforråd og ord fra andre sprog. Bd. 3, *Bøjning og bygning*, hand-

Det udkommer på Aarhus Universitetsforlag og er et fint værk også i opsætning, typografi og brug af illustrationer.

Jeg er ålandsk – og nordisk

Mine bedste koncertoplevelser – nogensinde. Lyder det fra ålandske Julia Clara efter koncert-turné i Latinamerika som del af den nordiske kulturfestival Días Nórdicos, hvor hun oplevede, hvor meget musik forener på tværs af grænser.

Af Henrik Friis. *Henrik Friis er ansat i ROSA, Dansk Rock Samråd.*

Sammen med tre andre nordiske kolleger optrådte sangeren og guitaristen i fire latinamerikanske lande i november-december 2016, og specielt den propfulde tagkoncert på det spanske kulturcenter i Montevideo og afslutningen på en tropevarm Sao Paulo-klub sidder fast i erindringen:

– Det var det hele: stemningen, de glade ansigter og publikums reaktion – og så dén udsigt i Montevideo med byens skyline, som var *backdrop* i solnedgangen, mindes hun.

I karrierestarten

Den 20-årige indie-sanger med den lyse, klare stemme er stadig i starten af karrieren, og Latinamerika-rejsen var den første sammenhængende turné internationalt. Og Julia sugede til sig – både ved koncerterne og ved workshoppen i Buenos Aires med argentinske musikere, som det også blev til.

Og suge til sig har hun gjort, lige siden børneårene på Åland. Først violinspil fra 5-års alderen, og som 12-årig smed hun fiolen fra sig for at spille guitar – vel at mærke el-guitar: – For havde jeg valgt akustisk, var jeg kommet på den klassiske afdeling på Ålands Musikinstitut!

Musikinstitutet er stedet på Åland, hvor musikinteresserede blandt de ca. 28.000 indbyggere tyr til; instituttet har især været med til at gøde jorden for flere senere internationale

operasangere, og et par navne gør sig også uden for Åland på det rytmiske felt.

Så Julia klæde på – uden for musikinstitutet bl.a. på restauranter, for bortset fra en enkelt mindre klub er der ikke noget decideret musikmiljø på øen, siger hun.

Videre – efter musikinstitutet

Så når mulighederne på musikinstitutet er slut, så må man rejse for at komme videre.

Men hvor de fleste tager til Finland eller mest Sverige – Åland er jo svensksproget – så rejste Julia helt bevidst til England.

– Jeg skulle bare væk. Jeg er stadig meget glad for Åland, men jeg trængte til en helt anden inspiration. Så jeg tog til Brighton (British and Irish Modern Music Institute, red.). Og den skole var virkelig god: Man blev simpelthen tvunget til at skrive en ny sang om ugen – og derefter optræde med den. Det gav god øvelse. Det var også der, jeg begyndte at optræde solo.

Og nu hvor den engelske tid er ovre, har hun kastet sig ud i 'Musik og event management'-uddannelsen i Hultsfred/Kalmar – ikke for at gå ind i selve den del af branchen, men for at lære den at kende. Næste udlandskapitel hedder San Francisco på udvekslingsophold i 2018. Så man skal ikke lade sig narre af den

let generte fremtoning. Julia ved hvad hun vil.

Afdæmpet, men aktiv

Det viste Latinamerika-turen også: Hun involverede sig selvtilsidsfuldt i workshop-samarbejderne – dels med argentinske Mariana Päraway. Dels i kvartetten med færøske Teitur og argentinske Lucio Mantel og Mariana.

– Det er utroligt, hvor godt man kan forstå hinanden musikalsk, selv om man kommer fra to forskellige verdensdele. Mariana og jeg ser ens på rigtig mange ting – også uden for musikken. Vi vil gerne fortsætte sammen på et eller andet plan.

Hverken svensk eller finsk

– Åland? Jeg skal ikke tilbage til Åland nu. Måske når jeg bliver gammel og får brug for ro, griner hun.

Men det betyder ikke, at hun fornægter Åland, og selv om hun jo taler svensk og nu har levet i Sverige i halvandet år, føler hun sig heller ikke svensk. Og slet ikke finsk:

– Jeg har lært at tale finsk, men når jeg er i Finland, spørger de mig, om jeg ikke vil sige det på engelsk i stedet, griner hun:

– Så selv om det er lidt svært at pege på, er det jo tegn på at Åland har en selvstændig kultur. Så jeg er ålandsk! Og nordisk. I arbejdet med Mariana sagde hun tit, at jeg er

Julia Clara og argentinske Mariana Páraway swingede utroligt godt sammen under workshopen og koncerten i Buenos Aires.

mørk i tonen, mens hun er så lys. Det grinte vi af – men det er nok rigtigt, at det er anden del af vores identitet. Vi har også mørket, det kolde vejr og isolation med – ud over lyset...

Henrik Friis er ansat i ROSA, Dansk Rock Samråd.

Días Nórdicos Latinamerika 2016 arrangeret af ROSA – Dansk Rock Samråd og spanske Zona de Obras – i samarbejde med Nordens Hus på Åland, pladeselskabet Tutl og Sangskriverforeningen på Færøerne samt Innovationsnetværket BrandBase. Med støtte fra Nordisk Kulturfond og Statens Kunstfond. Teitur (Færøerne), Julia Clara og bandet Liima (DK/FI) og Sandra Kolstad (NO) udgjorde Días Nordicos-holdet med koncerter i Peru, Brasilien, Uruguay og Argentina.

Repræsentantskab mødes på Frederiksberg

Foreningen NORDENs nuværende formand, MF Mogens Jensen (S) kan byde sin forgænger Karen Ellemann velkommen som gæstetaler, når han den 20. maj åbner foreningens årlige repræsentantskabsmøde på Frederiksberg Rådhus. Karen Ellemann (V) var formand for foreningen i to år, indtil hun blev social- og indenrigsminister i 2015 og minister for ligestilling og nordisk samarbejde i november sidste år.

Foreningens regnskab viser indtægter på godt syv mio. kroner, hvoraf kontingentindtægter på 1,7 mio. kr. er den største enkeltpost blandt en række tilskud til projekter. Udgifterne er så tilpas lavere end indtægterne, at der bliver et overskud på 225.000 kr., hvoraf det foreslås at afsætte 200.000 kr. til brug i 2019, som er det store 100-års jubilæumsår for foreningens oprettelse. Også i 2015 blev der lagt et tilsvarende beløb til side til jubilæet.

Marion Pedersen (V) og Mogens Jensen (S) var allerede gode samarbejdspartnere under Nordisk Råds session i Helsingfors i 2008, som det ses på billedet. I dag er Mogens Jensen formand og Marion Pedersen næstformand for Foreningen NORDEN.

Foto: Magnus Fröderberg, norden.org

Nordens Dag – familiefoto

Nordens Dag den 23. marts blev fejret mange steder i Norden. Her er det i Nordens Hus i København, hvor Danmarks nordiske samarbejdsminister Karen Ellemann var hovedtaler før de nordiske landes ambassadører i Danmark debatterede indbyrdes.

Kvinderne i forreste række fra venstre: Britt Bohlin, direktør for Nordisk Råd, Ann-Marie Nyroos, Finlands ambassadør samt Karen Ellemann. Herreerne i 2. række fra venstre: Ingvar Havn, Norges ambassadør, Fredrik Jörgensen, Sveriges ambassadør, Danmarks Mr. Nordic, Bertel Haarder (som Karen Ellemann kaldte ham og som hun insisterede på skulle med på billedet) samt Benedikt Jónsson, Islands ambassadør.

Foto: Esben Ørberg